

Bedankt voor het downloaden van dit artikel. De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

# Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, [www.reprorecht.nl](http://www.reprorecht.nl)) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, [www.cedar.nl/pro](http://www.cedar.nl/pro)).

*No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.*

[info@boomamsterdam.nl](mailto:info@boomamsterdam.nl)  
[www.boomuitgeversamsterdam.nl](http://www.boomuitgeversamsterdam.nl)

observeerbare verandering in het gedrag: 'the therapeutic proof'. In ieder geval gaat Freud ook uit van 'single case studies', die tot op de dag van vandaag worden 'gereanalyseerd' en bestudeerd. De auteurs laten zien welke theoretische en praktische problemen zich voordoen wanneer men 'duidingen' gebruikt als middel om de theorie te valideren. Wat betreft de obsoleete popperiaanse eis van omkeerbaarheid wijst men er terecht op dat we met name in de 'harde' natuurwetenschap juiste voorspellingen kennen waarvan de juiste verklaring nog niet bekend was. In de Schreber-casus — een door de betrokkene zelf opgetekende tekst — kon volgens de auteurs voor het eerst worden voldaan aan de eis die eerst voor onmogelijk gold: de toetsbaarheid van de oorspronkelijke tekst, in dit geval de door de patiënt zelf geleverde pathografie. Hiermee komt het project Amalia X in beeld, 'the German psychoanalytic specimen case': de volledig uitgeschreven audioregistratie en daarna systematisch bewerkte tekst van een vijf jaar durende psychoanalytische behandeling van een vijfendertigjarige vrouw, aangevuld met een Adult Attachment Interview, afgenomen vijfentwintig jaar na beëindiging van de psychoanalyse. Het vormt een onderdeel van de gigantische Ulm Textbank: vele jaren opgenomen analysesessies. Deze voor iedere onderzoeker toegankelijke teksten zijn met toestemming van de betrokkenen ter beschikking gesteld voor onderzoek; zij hebben de afgelopen decennia tot een veelheid van internationale publicaties geleid. Het is te vergelijken met het beroemde onderzoeksproject van de Hampstead Index, waar de wekelijkse schriftelijke verslagen van vele kinderanalyses op trefwoorden en in rubrieken zijn ondergebracht. De auteurs zijn zich ervan bewust dat er tekortkomingen kleven aan deze wijze van audioregistreren. Zo is — heel veelzeggend — de uitgeschreven tekst vaak pover in vergelijking met de herinneringen die beide protagonisten hebben van de sessies, maar toch bieden de verschillende bewerkingsmethoden een fascineren-

de demonstratie van wat men noemt 'vergelijkende psychoanalyse'. Aan de hand van systematisch geselecteerde sessies wordt de onderzoeksmethode gedemonstreerd: naast een longitudinaal narratief de 'dwarsdoorsnede' van de teksten, waarbij items als symptomen, zelfgevoel en relaties in hun ontwikkeling kunnen worden gevolgd. Het 'tekstcorpus Amalia X' leent zich niet alleen voor psychoanalytisch onderzoek maar ook het nut voor linguïstische studies komt uitvoerig aan de orde. Dit is zeker voor onderzoekers uit de psychoanalyse en de linguïstiek een boek dat men niet ongelezen moet laten, maar ook voor de praktijk van alledag is het leerzame stof als men beslagen ten ijs wil komen onder andersdenkenden.

#### Literatuur

- BERGHOUT, C. (2010). *A cohort study into the effectiveness of long-term psychoanalytic treatment for patients with personality disorders and/or chronic depression*. Proefschrift, VU Amsterdam.
- THOMÄ, H. (1978). Von der 'biografischen Anamnese' zur 'systematischen Krankengeschichte'. In S. Drews e.a. (red.), *Provokation und Toleranz: Alexander Mitscherlich zu ehren — Festschrift für Alexander Mitscherlich zum 70. Geburtstag* (p. 254-277). Frankfurt am Main: Suhrkamp.

## Een ambivalent boek

### Bespreking van

David J. Wallin (2010). *Gehechtheid in psychotherapie*. Amsterdam: Uitgeverij Nieuwezijds. ISBN 978 90 5712 302 3, 418 pp., € 49,95

GUY VERBRUGGEN

David Wallin, een psycholoog-psychotherapeut uit Californië, geeft in *Gehechtheid in psychotherapie* een goed overzicht van de geschiedenis van de gehechtheidstheorie.

Hij legt uit hoe Ainsworth in 1978 vanuit de Strange Situation Test bij jonge kinderen kwam tot de driedeling 'veilig, vermijgend of ambivalent gehecht'. Het maakt duidelijk hoe Main daar in 1990 vanuit het Adult Attachment Interview de gedesorganiseerde gehechtheid aan toevoegde.

Tevens geeft de auteur een aantal heldere illustraties vanuit de kliniek. Gereserveerde patiënten worden gezien als vaak vermijgend gehecht; ze hebben de neiging tot controleren (dwang), devalueren (narcisme) of idealiseren (schizoid). Gepreoccupeerde patiënten voelen zich vanuit een ambivalente gehechtheid meestal hulpeloos (hysterie) of boos (borderline). Getraumatiseerde patiënten, vaak vanuit een gedesorganiseerde gehechtheid, vinden we in de categorieën 'borderline', 'dissociatie' en 'posttraumatische stress-stoornis'. Dit alles wordt uitvoerig en didactisch besproken, is plezierig om te lezen en om over na te denken.

In de tweede helft van het boek, dat gaat over de klinische praktijk, komen wij dan plots een geheel ander, bijna monomaan verhaal tegen. Een reclamecampagne voor 'mindfulness' wordt eindeloos herhaald, en de lezer wordt steeds met hetzelfde adagium (mindfulness bevordert een veilige gehechtheid) om de oren geslagen. Wanneer vervolgens McDougall als een 'hij' wordt benoemd en Winnicott als een 'zij' is voor mij de draad helemaal zoek en de ambivalentie compleet. Natuurlijk moeten wij meer zijn dan *talking heads*, maar in dit boek wordt het talige op een bijna karikaturale wijze gedevalueerd ten voordele van mediteren, mindfulness en aanverwanten. Dit boek bracht mij — na een goed inleidend en situerend deel — niet waarop ik had gehoopt, namelijk handvatten voor de psychoanalytische praktijk vanuit de gehechtheidstheorie. Het praktijkdeel van Wallins werk lijkt mij eerlijk gezegd voor niemand wezenlijk belangrijk: de beroepsbeoefenaar zal er te veel abundante en eenzijdige reclame voor het non-verbale vinden, de leek zal op veel technische taal stuiten of

wordt een weinig kritisch mindfulness-adept.

Dit is naar mijn mening een gemiste kans om de gehechtheidsleer de breed-spectrum-toepassing te geven waar ze om vraagt. Voorlopig is het werk van Fonagy en Bateman hiervoor een veel betere en bredere uitvalsbasis.

## Franse Psychoanalyse

### Bespreking van

Dana Birksted-Breen, Sara Flanders & Alain Gibeault (2010). *Reading French psychoanalysis*. The New Library of Psychoanalysis: Teaching Series. Londen / New York: Routledge.

ISBN 978 0 415 48503 6, 817 pp., £ 39,95

MARC HEBBRECHT

Op de cover van het volumineuze *Reading French psychoanalysis* prijkt een foto van Marie Bonaparte die Freud verwelkomt bij zijn aankomst te Parijs in 1938. Marie Bonaparte staat symbool voor de oorsprong van de psychoanalyse in Frankrijk, die er tot grote bloei is gekomen ondanks explosieve ontwikkelingen. Wie kan het psychoanalytische landschap in Frankrijk overzien na de talrijke lacaniaanse versplinteringen? Dankzij twee overzichtelijke diagrammen krijgt de lezer hiervan een beeld. In het boek zijn alleen bijdragen bijeengebracht van gerenommeerde psychoanalytici die lid waren of zijn van de drie verenigingen die deel uitmaken van de IPA: de Société psychanalytique de Paris (SPP), de Association psychanalytique de France (APF) en een nieuwe studiegroep, de Société Psychanalytique de Recherche et de Formation (SPRF), een afsplitsing van de Quatrième Groupe. Mij lijkt het een vrijwel onmogelijke opdracht om uit de psychoanalytische literatuur een keuze te maken die recht doet aan